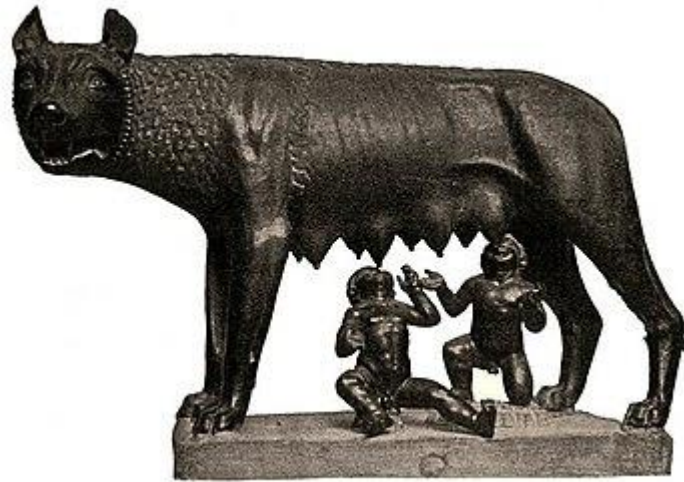

Sourozenectví s dítětem s postižením

Sourozenecký vztah je odpradávná námětem románů, filmů a pohádek – Romulem a Remem počínaje, pokračuje Kainem a Ábelem, Jakobem a Ezauem.....

Co Vás napadne jako první, když se řekne Kazi?

Byly to Teta a Libuše?

Čím to je, že Vás jako první nenapadlo, že to byla významná čarodějka a léčitelka, či dcera Krokova, nebo manželka Bivojova?

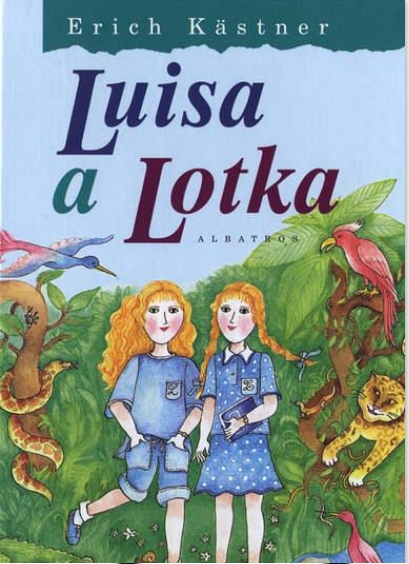
Jak jsme si ukázali před chvílí, před tisíci lety hrálo sourozenectví významnou roli, je tomu ale tak i nyní?

Dejme si takovou malou soutěž....

Vezměte si stopky a zkuste v jedné minutě napsat co nejvíce pohádek, filmů, knížek, nebo příběhů, ve kterých se objevilo téma sourozenectví

Začněte nyní...

Kolik příkladů jste našli ?

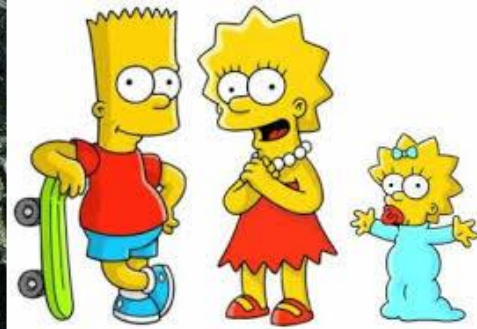
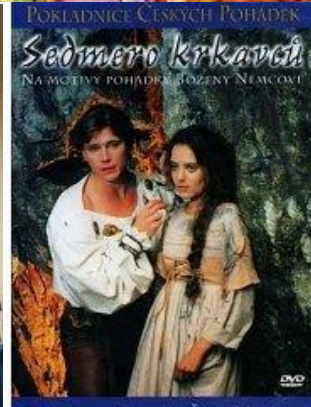
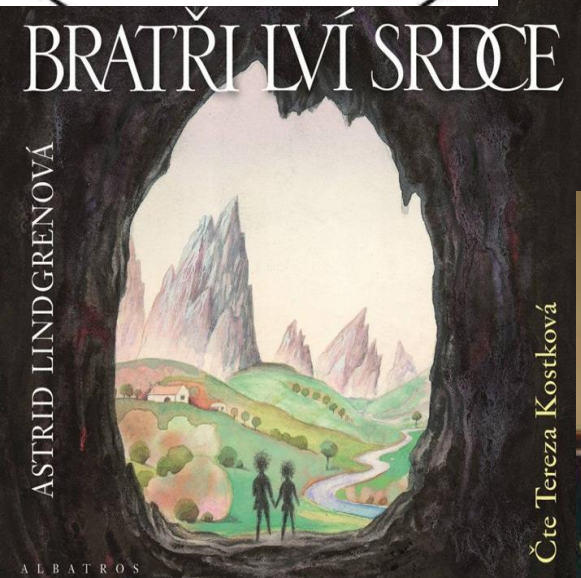

Třetí princ

Antonín Moskalyk (1982)

Bratři v triku
1. patra

„Speciálnost“ sourozeneckého vztahu

Je jen málo uměleckých děl, ve kterých o sourozeneckém vztahu nenajdeme ani zmínku. A je to velmi opodstatněné, protože sourozenecký vztah je v řadě oblastí specifický – speciální, od ostatních vztahů v mnoha oblastech odlišný.

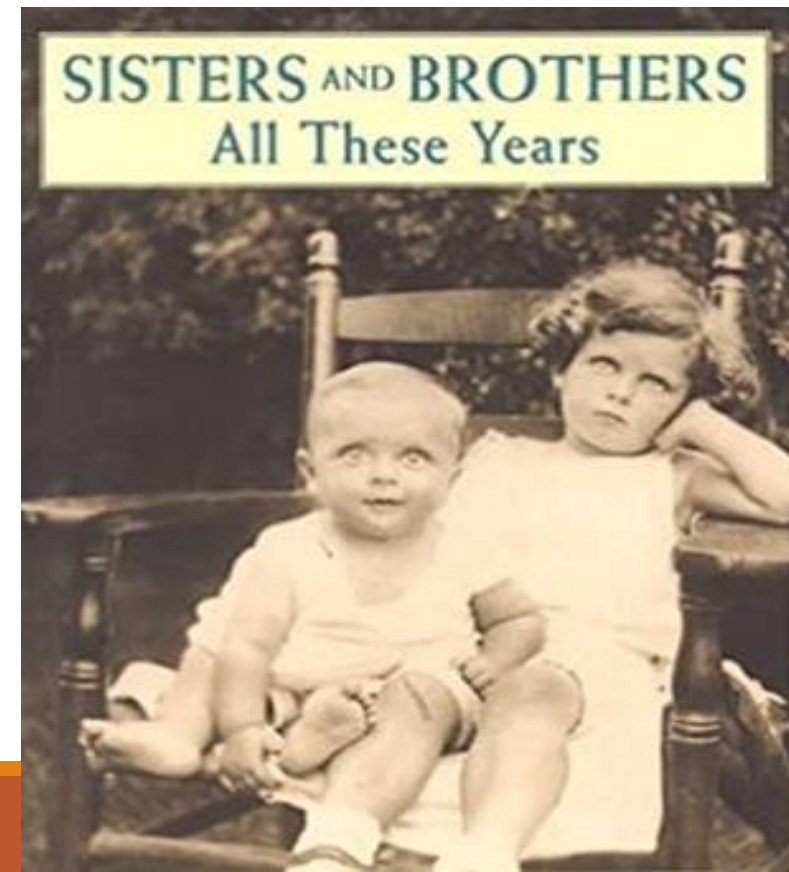
Specifika sourozeneckého vztahu

- Nejdelší vztah, který v životě máme

Sourozenec je osoba, která naším životem jde většinou od narození, až do smrti. I když budeme dělat, co chceme, žádný jiný vztah – manžel, rodiče ani nejlepší přítel s námi nikdy nepůjdou tak dlouhou část života jako bratr nebo sestra.

KAMARÁDSTVÍ

smrt

Specifika sourozeneckého vztahu

- **V dětství netrávíme s nikým více času**

Od 1. roku tráví dítě interakcí se svým sourozencem více času, než s otcem.

V dalším vývoji tráví interakcí se sourozencem více času, než s matkou

Lobato, D. J., Faust, D., & Spirito, A. (1988).
Examining the Effects of Chronic Disease and
Disability on Children's Sibling Relationships.
Journal of Pediatric Psychology, stránky 389-407

Sourozenec je také osobou se kterou strávíme v dětství nejvíce času. S kamarády býváme šest hodin ve škole, občas odpoledne venku. S rodiči jsme odpoledne, když zrovna nemusejí zařizovat věci okolo domácnosti. Ale s bratry a sestrami jsme celé odpoledne, většinu víkendů, sdílíme s nimi pokoj a často i chodíme do stejné školy.

Specifika sourozeneckého vztahu

- **Sourozence si nevybíráme**

Narozdíl od kamarádů si sourozence nevybíráme. Je nám dán narozením. Což se může jevit jako zdánlivá nevýhoda, ale do života je to velkou výhodou a výhodou. Neboť právě díky tomu se dítě učí vycházet s někým, na koho se zlobí, s kým se nemůže shodnout, komu se musí přizpůsobit a tím se učí řadu užitečných dovedností do života – trpělivost, dělání kompromisů, atd.

SOUROZENEC

**Jediný nepřítel, bez kterého
člověk nemůže žít...**

Specifika sourozeneckého vztahu

- **Vzájemně se od sebe učíme**

Nedílnou součástí sourozeneckého vztahu je i fakt, že sourozenci se od sebe vzájemně učí. A to nejen věci, které si pod pojmem učení klasicky představíme - tedy matiku, češtinu a přírodopis.

Ale i celou řadu různých sociálních dovedností, které pro něj budou užitečné ve vztazích s vrstevníky a později dospělými.

Typickým a důležitým prostředkem učení je i společná hra, prostřednictvím které může dítě přímo ovlivnit vývoj druhého sourozence v oblastech, jakými jsou kognice, jazyk či psychosociální vývoj.

Sourozenecký vztah má tedy velký potenciál pozitivně či negativně ovlivnit řadu aspektů dětského vývoje.

Sourozenectví s dítětem s postižením

„Sourozenec je stabilní součástí života dítěte. Sdílí s ním značnou část zkušeností a zůstává celoživotně blízkým, i kdyby vzájemnou vazbu tvořilo nakonec jen vědomí příbuznosti a společné zážitky z dětství. Tato vazba je dána a nelze ji nijak změnit.“

(Vágnerová, 2000 s. 177)

Kolik dětí s postižením má alespoň jednoho sourozence?

O zdravých sourozencích dětí s postižením se v odborných člancích píše jako o „neviditelných sourozencích“ či „zapomenutých dětech“. Otázkou je, zda je to způsobeno tím, že se jedná o málo početnou skupinu, nebo tím, že jim věnujeme málo pozornosti.

Zkuste si sami pro sebe odhadnout, kolik procent dětí s postižením má alespoň jednoho sourozence a poté klikněte dále.

80 %

Sourozenci dětí s postižením tedy tvoří značně početnou skupinu.

S jakými obtížemi se může zdravý sourozenec potýkat?

- Konfrontace s problémovým chováním
- Nedostatek informací a porozumění problémům sourozence
- Bezradnost v řešení problémových situací
- Navýšení domácích povinností a péče sourozence
- Pokles rodičovské pozornosti
- Rozdílnost hranic a výchovných stylů
- Omezení mimoškolních a rodinných aktivit
- Obavy z budoucnosti
- Zvýšená emocionální zátěž

Důsledky

U sourozenců dětí s postižením je zvýšený výskyt

- adaptačních obtíží (tělesné stesky, psychosomatické obtíže)
- problémového a poruchového chování (některé studie uvádějí 2-3x častější)
- negativního sebepojetí
- problémů a poruch v oblasti emočního prožívání

celkově snížená kvalita života

Pozitivní dopady sourozenectví

„Sourozenectví není diagnóza“

Přestože sourozenectví s dítětem s postižením může obnášet řadu náročných momentů, samo o sobě není fiagnozou předurčující k psychickým obtížím. Studie ukazují, že může být pro zdravé sourozence i výzvou a prostředkem k pozitivnímu růstu. Aby ale tato pozitiva byla maximalizována na úkor negativ, je k tomu třeba podpora a aktivní přístup nás dospělých.

Rozvoj:

- Empatie
- Soucitu
- Tolerance
- Schopnosti pomáhat
- Sebevědomí
- Blízkosti rodinných vztahů
- Odpovědnosti

Osobnostní růst

V čem může pomoci podpora zdravých sourozenců?

- **Vliv na dopady intervence u dítěte s postižením**
- Vliv na kvalitu rodinného života
- Vliv na sourozenecký vztah
- Vliv na kvalitu života dítěte samotného

Základní potřeby zdravých sourozenců

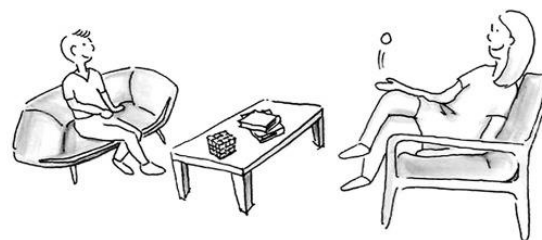
- Rozvoj vědomostí a pochopení spojených se sourozencovými obtížemi
- Komunikace a zpracování prožívaných pocitů
- Možnost otevřeného sdílení a rozboru otázek, nápadů a postřehů spojených se sourozencovými obtížemi

Nejhodnotnější dar, který nám rodiče do života dali, jsou naši sourozenci.

Odborná podpora sourozenců

05 CHILD PSYCHOLOGICAL SERVICES

Klasickými způsoby podpory jsou konzultace s rodiči, spolupráce odborníka, který má v péči dítě s postižením i s jeho sourozenci. Sourozcova návštěva občanského sdružení, střediska rané péče, speciálně pedagogického centra, či akce pořádané některou z těchto organizací. Návštěva nezávislého psychologa, speciálního pedagoga (např. etopeda), pedopsychiatra.

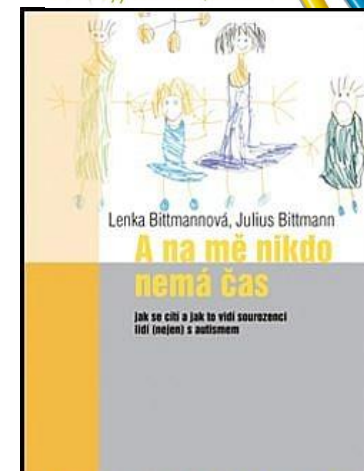
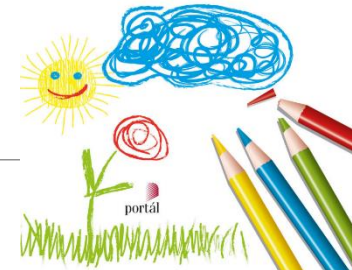
Literatura a film

Dobrým podpůrným prostředkem k výše zmíněným formám odborné péče je četba.

Pomocí četby je možné reflektovat zátěžovou situaci, uvolnit nahromaděné napětí, vede ke katarzi, vhledu a uvědomění si prožívaného problému a k následnému přijetí a vyrovnání se s ním.

Může také sloužit jako vhodný edukační prostředek a to nejen pro děti samotné, ale i pro nás jako pro terapeutů či rodiče.

Za podobným účelem se dá užít i vhodně zvolený film.

Webové stránky

V současné době je u dětí a dospívajících důležitým prostředkem komunikace internet. Tento fakt si uvědomila řada odborníků a vytvořila pro zdravé sourozence stránky na nichž mají přístup k ověřeným informacím, mohou své dotazy a problémy sdílet s odborníky. Na těchto stránkách jsou také sekce chatu, informace pro rodiče, či pozvánky na akce určené zdravým sourozencům. Stejně jako u předchozích slideů, budete.-li chtít, napište, odkazy Vám pošlu v seznamu.

FamilienBande
FamilyTies - Together for siblings

 Siblings
AUSTRALIA INC

Sibs
for brothers and sisters
of disabled children & adults

STEPS

Skupinový Terapeuticko-Edukační Program pro Sourozence dětí s poruchami autistického spektra

Další formou podpory jsou skupinové programy pro zdravé sourozence. Programy se zaměřují na předání znalostí o specifických sourozence, nácvik zvládacích strategií, zpracování negativních emocí a posilování pozitivních aspektů sourozeneckého vztahu. V naší zemi je to například program STEPS. Ten je však určen až pro děti od 7 let. Více informací o programu například zde:

<https://www.google.com/search?q=steps+pasparta+knia&oq=steps+pasparta+knia&aqs=chrome..69i57j33i10i160.4443j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8>